

Plan för tillsynen över djurens hälsa och välfärd samt över anordnandet av veterinärtjänster 2024

Sydspetsens miljöhälsa

Förslag. Behandlas vid mötet för Sydspetsens miljöhälsa den 21.3.2024

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Inledning	4
1.1 Planens syfte och rättsliga grund	4
1.2 Tyngdpunkter	4
1.3 Allmänt om veterinärvårdssystemet och dess uppgifter	4
2 Verksamhetsmiljön	5
2.1 Verksamhetsmiljön och förändringar i den	5
3 Resurser	6
3.1 Personresurser, ansvarsområden och arbetsfördelning	6
3.2 Säkerställande av personalens kompetens	6
3.3 Privat serviceutbud	6
4 Datasystem	7
5 Samarbete och kommunikation	8
6 Avgifter	9
7 Genomförande av tillsynen	9
8 Tillsyn över djurhälsan	9
8.1 Beredskap för djursjukdomar	9
8.1.1 Misstankar om och fall av djursjukdom	10
8.1.2 Övervakning av zoonoser	10
8.1.3 Hälsokontrollprogram	10
8.1.4 Kontroll av vattenbruksdjurens hälsa	11
8.1.5 Duvslag	11
8.1.6 Uppföljning av övriga sjukdomar	11
8.2 Artificiell förökning av djur	12
8.3 Animaliska biprodukter	12
8.3.1 Godkännande av anläggningarna i biproduktbranschen	12
8.3.2 Nedgrävning av biprodukter	12
8.4 Import och veterinär gränskontroll	13
8.4.1 Handel på den inre marknaden och utförelse av levande djur och animaliska produkter som inte ska användas som livsmedel	13
8.4.2 Import på inre marknaden	13
8.4.3 Export på inre marknaden	13
8.4.4 Export till länder utanför EU	14
8.5 Tillsynen över djurens välfärd	14
8.5.1 Djurskyddsinspektion som grundar sig på misstanke	14
8.5.2 EU-djurinspektioner på gårdarna	15
8.5.3 Granskning av tillstånds- och anmälningspliktig verksamhet utan misstanke	15
8.5.4 Småskaliga slakterier	15
8.5.5 Djurtransporter	16
8.6 Stödövervakning	16
9 Verkställandet av veterinärvårdstjänster	16
9.1 Grundläggande veterinärtjänster	16
9.1.1 Innehållet av grundläggande veterinärtjänst	17
9.2 Förebyggande hälsovård för nyttodjur	18
9.2.1 Efterfrågan på hälsovårdstjänster	18
9.2.2 Resursbehovet för hälsovårdsarbetet	19
9.3 Akut veterinärhjälp	19
9.3.1 Innehållet i akut veterinärhjälp	19
9.3.2 Akut veterinärhjälp utanför tjänstetid	19
9.4 Mål för tjänsternas tillgänglighet och kvalitet	20
9.4.1 Tidsbeställning	20
9.5 Verksamhetspunkter	20
9.7 Tjänster utöver grundnivån	20
9.7.1 Specialveterinärtjänster	20
9.7.2 Remissionsmöjligheter	20
9.7.3 Laboratorietjänster	21
10 Utvärdering av planerna och verkställande av dem	21
11 Kvalitetssystem	21
11.1 Insamling av respons	21
11.2 Behandling av klagomål	21
11.3 Utvecklingen av verksamheten	21
12 Uppföljning och rapportering	21

12.1 Efterlevnaden av utfärdade bestämmelser och förbud	22
12.2 VASU-rapportering	22
12.3 Övriga rapporter och statistik som begärs av myndigheter.....	22
12.4 Statistikföring över användning av veterinärtjänster.....	22
Bilaga I Faktorer att beakta i bedömningen av resursbehov	23

1 Inledning

1.1 Planens syfte och rättsliga grund

Enligt 6 § i veterinärvårdslagen (285/2023) ska organisatören ska upprätta en plan för de veterinärtjänster som den ordnar. Planen ska innehålla uppgifter om det sätt på vilket de i 9 § avsedda veterinärtjänsterna produceras, om tillgången till tjänsterna samt om tjänsternas kvalitet och dimensionering.

Organisatören ska dessutom upprätta en plan för hur den tillsyn över djurs hälsa och välfärd som avses i denna lag ordnas på dess område. Planen ska innehålla uppgifter om sådana inspektioner, provtagningar och andra åtgärder som ingår i tillsynen. Bestämmelser om skyldigheten att upprätta en livsmedelstillsynsplan finns i livsmedelslagen.

De riksomfattande och regionala planer som avses i denna lag och i de lagar som nämns i 1 § 3 mom. ska beaktas i organisatörens plan. Regionförvaltningsverket styr upprättandet av organisatörens plan och övervakar genomförandet av planen samt utvärderar utfallet av den

Förnyandet av lagstiftningen för veterinärvården har gått långsammare än vad man ursprungligen trodde och alla tolkningar är inte helt tydliga ännu. Denna plan bygger därför ännu långt på den tidigare planen. Tanken är att förnya den här delen av tillsynsplanen helt inför 2025, då lagstiftningens tolkningar och ramar blivit tydligare i praktiken. Det nationella programmet för år 2024 har inte heller översatts till svenska.

Målet med planen är att öka planmässigheten, effektiviteten och kvaliteten av tillsynen samt att fungera som verktyg vid beslutsfattande av kommunens veterinärtjänster och tillsynen samt planeringen av arbetet. Syftet är även att säkerställa sakenlig skötsel av uppgifterna samt verksamhetens planmässighet.

1.2 Tyngdpunkter

Lokala tyngdpunkter för år 2024 är bedömning av den egna beredskapen, att i praktiken verkställa den europeiska djurhälsolagen (429/EU/2016), anpassning till nya lagrum genom skolning av personal, effektivisering av behandling av misstänkta djurskyddsfall under AVI:s ledning samt eventuella lokala tyngdpunktsområden.

1.3 Allmänt om veterinärvårdssystemet och dess uppgifter

Jord- och skogsbruksministeriet leder och övervakar i egenskap av högsta myndighet verkställandet och iakttagandet av bestämmelserna om veterinärvård. Livsmedelsverket leder och övervakar i egenskap av centralförvaltningsmyndighet verkställandet och iakttagandet av lagstiftningen. Regionförvaltningsverket svarar åter för verkställandet och iakttagandet av tillsynen inom sitt eget område. Regionförvaltningsverket utför också själv tillsyn av veterinärvård såsom EU-djurskyddsinspektioner, tvärvillkorsövervakning, övervakning av lagstiftningen om medicinsk behandling samt kritiska djurskyddsuppgifter på eget initiativ eller på begäran av kommunens tillsynsmyndighet. Regionförvaltningsverket svarar för beredskapen i området med tanke på djursjukdomar och deltar i bekämpningen av sjukdom i allvarliga djursjukdomssituationer i samarbete med specialutbildade beredskapsveterinärer.

För bekämpning av djursjukdomar och för sådana uppgifter i fråga om djurskydd som kommunalveterinären utför och som hör till statens ansvarsområde betalar staten ersättning till kommunerna för de faktiska kostnader som ifrågasvarande uppgifter medför.

Sydspetsens miljöhälsa som är underställd Hangö stad, ansvarar för planeringen och verkställandet av veterinärtjänsterna inom Hangö, Ingå och Raseborg samt för därtill hörande tillsyn.

Sydspetsens miljöhälsa ordnar också en betydande del av veterinärvårdstjänsterna på sitt område, för att komplettera det privata utbudet och för att säkerställa tjänsterna i enlighet med veterinärvårdslagens 8-9 §. . De tjänster som kommunen ordnar består av akut veterinärvård 24 h/dygn för produktionsdjur, utanför tjänstetid för samtliga djur samt icke brådskande veterinärvård för produktionsdjur. Inom området och i dess närområden finns flera privata veterinärmottagningar som kompletterar områdets veterinärtjänster.

Veterinärvårdslagens centrala mål är att utöka den förebyggande veterinärvården och kommunerna ska bland annat som en del av de grundläggande veterinärtjänsterna ordna med förebyggande hälsovård för nyttodjur i en

omfattning som motsvarar förfrågan. Privat veterinärvård kompletterar utbudet med fokus på främst mindre djur och hästar, och inkluderar även veterinärtjänster på specialistnivå. Också kommuner kan tillhandahålla dylika tjänster om de så önskar. Målet för Sydspetsens miljöhälsa är att ordna med grundläggande veterinärtjänster på verksamhetsområdet.

Sydspetsens miljöhälsönämnd uppföljer veterinärvårdens kundmängder som en del av den ekonomiska uppföljningen fyra gånger om året. Tjänsternas tillräcklighet bedöms också utgående från inkommen respons, som sammanfattas årligen vid bedömningen av verkställandet av tillsynsplanen.

2 Verksamhetsmiljön

Sydspetsens miljöhälsa ansvarar för ordnandet av miljöhälsovården och veterinärvården inom sitt verksamhetsområde Hangö, Ingå och Raseborg. Det finns ca 45 000 invånare på det tvåspråkiga kust- och skärgårdsområdet. Enligt utredningar av enheten finns det ett tjugotal privata veterinärer på och i omedelbara närheten av verksamhetsområdet. De flesta av dessa är inriktade på små djur, men det finns även sådana som specialiserat sig på t.ex. hästar eller sådana som tar emot alla sorters djur. Tjänsterna finns i regel att få från morgon till kväll, men det finns även privata aktörer som ställer upp för alla sorters djur även nattetid. De kommunala tjänsterna är planerade i enlighet med veterinärvårdslagen så, att de kompletterar de privata tjänsterna. De faktorer som påverkar resursbehovet inom veterinärvården har preliminärt utretts av tjänsteinnehavarna hösten 2023 (se bilaga) och utgör grunden för vidare utredningar med tanke på kommande tillsynsplaner.

2.1 Verksamhetsmiljön och förändringar i den

Efter revideringen av veterinärvårdslagen i november 2009 har staten börjat köpa tjänster i anslutning till myndighetstillsynen över djurens hälsa och välfärd. Målsättningen är att dra en tydligare gräns mellan myndighetstillsynen och veterinärtjänsterna. I handledningen av verkställigheten av lagen har man därför starkt betonat vikten av att nya heltidstjänster för tillsynsveterinärer inrättas i kommunerna. Staten tillhandahåller "öronmärkta" medel för ändamålet och systemet är permanent stadfäst genom lag. Dessutom är tanken att de kommunala tillsynsmyndigheterna lättare ska få hjälp från regionförvaltningsverket för skötseln av kritiska djurskyddsuppgifter.

De senaste åren har i synnerhet frågor kring fungerandet och tillförlitligheten av tillsynen av djurens välfärd varit klart i fokus i samhällsdebatten och i detta sammanhang har den nya veterinärvårdslagens betydelse för en effektiviserad tillsyn och en avgränsning av veterinärtjänsterna från tillsynen lyfts fram. Även EU:s kommission har uppmärksammat frågan vid sina inspektioner. En fungerande tillsyn förutsätter tillräcklig kompetens hos inspektörerna, rätt fokuserade, riskbaserade tillsynsinspektioner, enhetliga och effektiva åtgärder ifall missförhållanden upptäcks samt att de korrigerande åtgärderna genomförs.

Tillsynen förväntas också innehålla uppföljning av kontrollbesöken, rapportering och analys av kontrollresultaten, systematisk övervakning och en effektivare informationsgång mellan myndigheter. En allt effektivare tillämpning av de för tillsynen gemensamma datasystemen och registren även på lokalnivå är en förutsättning för en enhetlig, planmässig och fungerande tillsyn.

Behovet av veterinärtjänster påverkas av den fortsatta minskningen av antalet nyttodjur och av att produktionen koncentreras till allt större enheter. Den förebyggande hälsovården av nyttodjur får allt större betydelse och utvecklingen medför också utmaningar för tillsynen av djurens hälsa och välfärd. Antalet sällskapsdjur fortsätter att öka. I dagens samhälle har sällskapsdjuren en ställning av familjemedlemmar och allt större förväntningar och krav ställs på veterinärtjänster för sällskapsdjur. Hästnäringen har en viktig roll som konsument av veterinärtjänster både som närings- och som hobbyverksamhet.

Totalreformerna av lagen om djursjukdomar och djurskyddslagen kommer inom de närmaste åren att omforma tillsynens verksamhetsmiljö. Veterinärtjänsterna kommer för sin del att påverkas av kommande revideringar av bestämmelserna om användning och överlåtelse av djurläkemedel.

Sydspetsens miljöhälsa har en tillsynsveterinärtjänst, där arbetstiden är fördelad 70-30- % mellan tillsynsveterinäruppgifter och uppgifter inom övrig tillsyn. Tjänsten är placerad i Ekenäs tillsammans med övrig tillsyn, vilket ger synergieffekt och bidrar till orkandet i arbetet. Tack vare en skild tjänst undviker man jävighetssituationer mellan vård och övervakning. Praktikerveterinären vikarierar tillsynsveterinären under semestrar och andra dylika frånvaron. Vid behov assisterar praktikerveterinären tillsynsveterinären. Behovet av resurser för de olika uppgifterna och den praktiska fördelningen av arbetet följs upp och ändringar görs enligt behov. Eftersom det inte mera är möjligt att samarbeta med de djurskyddsövervakare, som AVI auktoriserat på

basen av tidigare lagstiftning, är det nödvändigt att under år 2024 söka nya lösningar till stöd för tillsynsveterinärens praktiska arbete.

3 Resurser

3.1 Personresurser, ansvarsområden och arbetsfördelning

Enheten har två tjänsteveterinärer, en tillsynsveterinär och en praktikerveterinär. I regel är åtminstone en av tjänsteinnehavarna finns på plats under tjänstetid. Vid behov anlitas vikarier. Till praktikerveterinärens uppgifter hör att sköta om icke brådskande vård av produktionsdjur och produktionsdjurens hälsovård. Detta för att säkerställa tjänster på området. Praktikerveterinärens arbetstid är i huvudsak kontorstid. Praktikerveterinären vikarierar och assisterar vid behov tillsynsveterinären. Till tillsynsveterinärens uppgifter hör djurskydd, förhindrande av djursjukdomar, utförande och koordinerande av tillsynen av sådana anläggningar som kräver veterinär i tillsynen samt övriga tillsynsuppgifter. Arbetstiden är i huvudsak kontorstid. Båda veterinärernas arbetsområde är hela verksamhetsområdet. Systemet med två tjänsteinnehavare säkerställer resurserna med tanke på förhindrande av djursjukdomar och akut djurskydd.

Sydspetsens miljöhälsa köper jourtjänster för produktions- och små djur av en privat aktör, Sjundeå veterinärer Ab. Företaget har ordnat jouren med sex veterinärer, även biträdande personal används. Företaget har omfattande krav på rapportering och kvalitet som följs upp av Sydspetsens miljöhälsönämnd. På området och i dess omedelbara närhet fungerar flera privata veterinärer, vilket innebär att vård finns att få även från privatsektorn (se punkt 2, Verksamhetsmiljön).

I enlighet med beskrivningen i punkt 1.3. köps den kommunala jouren genom offentlig upphandling i den omfattning som är nödvändig för att se till att de tjänster som behövs enligt veterinärvårdslagens 8-9 §, finns att få på området.

Städtjänsterna köps av utomstående, förvaltningsuppgifter sköts av enhetens chef och kanslist samt även Hangö stad. IT-tjänster köps av Raseborg stad och Terakuu Oy. Även tjänster relaterade till företagshälsovård köps in.

Sydspetsens miljöhälsa underhåller en gammal veterinärmottagning som arbetspunkt vid behov i Ingå Västankvarn Utrustningen på mottagningen är av grundläggande art, utan specialutrustning såsom röntgen.

3.2 Säkerställande av personalens kompetens

Enligt artikel 6 i kontrollförordningen ska den behöriga myndigheten försäkra sig om att dess samtliga personal som utför offentlig kontroll håller sig uppdaterad på sina respektive kompetensområden och vid behov får regelbunden vidareutbildning. Även lagen om utövande av veterinäryrket kräver underhållande och utvecklande av yrkesskickligheten. I tillsynsprogrammet har ansetts åtta dagars utbildning per år vara nödvändigt.

Inom Sydspetsens miljöhälsa har medel reserverats för utbildning i enhetens budget. En del av utbildningen, t.ex. utbildning med anslutning till beredskap, ersätts av regionförvaltningsverket. Uppgifterna om personalens utbildning registreras inom enheten, för att man vid behov ska kunna utvärdera utbildningens tillräcklighet och täckning. Utbildningsplanen beaktar regionförvaltningsverkets årliga utbildningar samt veterinärdagarna. Förutom dessa kan specialkurser förekomma och deltagandet i dem uppskattas fall för fall. Ytterligare kan utbildning och arbetshandledning ordnas inom enheten enligt behov. Vid behov anställs vikarier för skolningsdagar, som t.ex. kommunalveterinärdagar, så att veterinärvård finns att tillgå även när de ordinarie tjänsteinnehavarna är bortavarende. Beslut om utbildningar fattas i enlighet med stadens förvaltningsstadga och personalavdelningens anvisningar.

Tjänsteleverantören Sjundeå veterinärer Ab ansvarar för kompetensen av den personal som sköter jouren.

Vid anställandet av vikarier kontrolleras deras rätt att utöva veterinäryrket antingen genom den informationstjänst som Livsmedelsverket upprätthåller eller de intyg vikarierna uppvisar. Andra än veterinärer får inte utföra uppgifter som hör till veterinärer inom enheten. Tjänsteinnehavarna ansvarar för att inte delegera vidare uppgifter till personer som inte får utföra dessa.

3.3 Privat serviceutbud

Vid planeringen av hur tjänsterna ska dimensioneras har beaktats de tjänster som privata veterinärtjänstproducenter tillhandahåller på kommunens område. Redan tidigare har samarbetskommunerna

önskat, att veterinärtjänster ordnas på en miniminivå. Genom att komplettera det privata utbudet uppnås ett tillräckligt och effektivt tjänsteutbud på verksamhetsområdet.

Flera privata veterinärmottagningar fungerar inom området för Sydspetsens miljöhälsa. I praktiken finns det mottagningar vid de flesta större tätorter, som Hangö, Ingå, Karis, Pojo och Ekenäs. Det finns privata mottagningar också i områdets omedelbara närhet. De flesta av dessa har specialiserat sig på små djur, men det finns också de som specialiserat sig på stora djur och de som idkar blandpraktik. Det finns privat utbud även kvälls- och nattetid. Det har ändå bedömts att kommunen skall ordna de akuta tjänsterna för produktionsdjur behöver ordnas dygnet runt och akuta tjänster för små djur utanför tjänstetid för att säkerställa tillräcklig tillgänglighet av vård. Dessa tjänster köps av Sjundeå veterinärer Ab. Utvecklingen av den privata sektorn följs upp och åtgärder gällande de egna tjänsterna tas vid behov.

4 Datasystem

Tillsynen över djurs hälsa och välfärd får stöd från flera sammankopplade informationssystem och register. Vid import och handel på den inre marknaden används dessutom systemet TRACES.

Veterinärvårdens datasystem (Elvi) är ett grundläggande system inom förvaltningsområdet, som stegvis ersätter Elite och Elvis. De första delarna av Elvi har tagits i bruk 2014. Användningen av Elite vid sidan av Elvi fortsätter åtminstone fram till 2016. Elite, senare Elvi, innehåller register över veterinärer, djurtransportförelare, djurförmedlare och läkemedel. Ytterligare kommer man att införa i Elvi ämbetsåtgärder, sjukdomsfall, sjukdomsbekämpningsprogram (gällande MV, CAE och Scrapie), tillstånds- och anmälningsskyldiga djurhållningsplatser samt begränsande bestämmelser. Tvärvillkorsövervakningen lagras på sin egen tillämpning, till vilken man inloggar tills vidare genom Elite. Elvi är sammankopplad med datasystem för kontrollobjekt och kunddatasystem och i fortsättningen även med djurregister, vaccinationsregister och Kartturi för att underlätta behandlingen av sjukdomsfall. Tills vidare används Elvi av Livsmedelsverket och regionförvaltningsverken, men i fortsättningen kommer också kommunalveterinärer att använda Elvi.

TRACES (Trade Control and Expert System) är ett webbaserat system som upprätthålls av kommissionen, vars syfte är att förbättra spårbarheten och övervakningen av levande djur och djurprodukter i handeln på den inre marknaden mellan EU:s medlemsstater samt i import från länder utanför EU.

Med hjälp av *Kartturi-tillämpningen* förvaltas bekämpningsåtgärder mot djursjukdomar som lätt sprider sig. Med hjälp av Kartturi-tillämpningen ritar man på kartgrund restriktionszoner samt hämtar från zonerna gårdar där det finns djurarter som är mottagliga för sjukdomar. Med hjälp av Kartturi kan man utarbeta rapporter och listor över djurhållningsplatser inom det egna området till exempel för att kartlägga kommunens resursbehov. Tidigare användes Kartturi av länsveterinärerna, men sedan den 2.4.2014 har användarrättigheter beviljats också kommunalveterinärer.

Vaccinationsregistret är ett register över vaccinationer av främst nötkreatur, får och getter, som är avsett för förvaltning av uppgifterna om de vaccinationer som förutsätts av myndigheterna, bland annat under en eventuell epidemi av blåtunga. Vaccinationsregistret kan vid behov utvidgas till att också gälla andra djur. Vaccinationsregistret kommer att användas av Livsmedelsverket, länsveterinärerna, kommunalveterinärerna och deras assistenter samt djurhållarna.

Djurhållarregistret är ett datasystem ägt av Livsmedelsverket avsett för registerföring över djurhållare och djurhållningsplatser. Tillämpningen som finns till kommunens landsbygdsnäringsmyndigheters förfogande registrerar alla hållare av får, nötkreatur, svin och getter, platser för utfodring med kadaver, hållare av fjäderfän, bin och humlor, pälsdjur samt kamel- och hjorddjur. I tillämpningen registreras också djurhållningsplatserna och skapas de märkningssignum som djurhållarna behöver (svin och värphönshus). Hästhållare kommer att bli följande tillägg till registret. Djurhållningsregistret används av Livsmedelsverket, läns- och kommunalveterinärerna, NTM-centralerna samt kommunens landsbygdsnäringsmyndigheter. På våren 2014 har man vid Livsmedelsverket inlett projektet E-tjänster i djurhållarregistret. Djurhållarregistret kommer att vara pilotprojekt för användningen av e-tjänster. Effektiveringen av registerövervakningen av djurhållning är en kommunal tyngdpunkt antecknad i EHO för år 2015.

Övervakningsmyndighetens externa nät eller Pikantti är en sluten nättjänst avsedd endast för myndigheterna, som effektiviserar kommunikationen mellan myndigheterna inom Livsmedelsverkets verksamhet. Inom Pikantti delas ut bl.a. anvisningar och tolkningar och där finns även virtuella arbetsgruppsutrymmen för samarbete mellan myndigheter. De allmänna Ruokavirasto.fi-internetsidorna tjänar speciellt konsumenterna, verksamhetsutövarna och företagen, medan det material som är avsett endast för tillsynsmyndigheter finns i Pikantti.

Förutom de datasystem som myndigheterna använder har aktörerna till sitt förfogande olika uppföljningssystem: *Naseva* eller uppföljningssystemet för hälsovården på nötkreatursgårdar är en browserbaserad nättillämpning som upprätthålls av Föreningen för bekämpning av djursjukdomar (ETT r.f.), som används av nötkreatursgårdarna, veterinärerna samt andra samarbetspartner såsom mejerierna, slakterierna och rådgivningen. I *Naseva* sparas hälsovårdsåtgärderna på de gårdar med mjölkkor och nötköttproduktion, som ingått hälsovårdsavtal. Med hjälp av *Naseva* kan man följa med vilka hälsovårdsbesök som gjorts på gårdarna samt hur väl de nationella målen gällande hälsovården har uppfyllts. Veterinärerna och producenterna kan utnyttja *Naseva* för sin bokföring över läkemedel och behandlingar samt producenterna för att förmedla kedjeinformation.

Sikava eller uppföljningssystemet för hälsovården på svingårdar är en browserbaserad nättillämpning som används av svingårdarna, veterinärerna samt andra samarbetspartner inom sektorn, såsom slakterierna och rådgivningen. Registret upprätthålls av ETT r.f. *Sikava* koordinerar slakteriernas olika system för hälsoklassificering av svingårdar till ett centralt nationellt register.

ELTE-datasystemet tas gradvis i bruk från och med hösten 2020. Sydspetsens miljöhälsa följer med utvecklandet, skolningen i systemet och planerar ibruktagnig enligt möjligheter.

Praktikerveterinärer (ordinarie tjänsteinnehavare och vikarier) inom Sydspetsens miljöhälsa använder egna kunddatabaser, vars insamlade uppgifter är tillgängliga endast för den enskilda tjänsteinnehavaren eller personer som denna befullmäktigat. Innehavaren av programmet ansvarar för informationen i databasen och om uppgörandet av registerbeskrivningen i enlighet med personuppgiftslagstiftningen. Inom den övriga övervakningen används *Vati*-datasystemet för rapportering av en del prestationer, medan *Tervekuu*-databasen utgör ett centralt redskap för allmän ärendehantering. Användarrättigheter till programmen skaffas enligt behovsprövning Varje tjänsteinnehavare ansvarar själv för de användarrättigheter som hen behöver till andra register och tjänster. Vid behov kan IT-stöd erhållas från Raseborg stad, där enheten köper IT-tjänster. Det är också möjligt att ordna *Tervekuu*-användarutbildning inom enheten. Övrigt stöd används enligt behov. Registerbeskrivningar eller länkar till dem läggs ut på enhetens hemsida Övergången till och utvecklingen av nationella databaser följs upp och enheten övergår till att använda dem, när det är möjligt och ändamålsenligt.

Tillsynsveterinären har användarrättighet till *Elvis* (2014). Tillsynsveterinären strävar att skaffa sig rättigheter till och att använda det nya programmet enligt anvisningar från regionförvaltningsverket då *Elvi* tas i bruk. Tillsynsveterinären har också användarrättighet till *Pikantti*. Tillsynsveterinären hämtar uppgifter från djurhållarregistret med hjälp från regionförvaltningsverket, NMT-centralen och landsbygdssekreteraren. Tillsynsveterinären kommer att ansöka om användarrättigheter till *TRACES*-systemet. Tillsynsveterinären inför protokollen och besluten med bilagor från sina kontrollbesök i *Tervekuu*-systemet.

5 Samarbete och kommunikation

Samarbetsparter inom myndighetsarbetet är bl.a. regionförvaltningsverket, Livsmedelsverket, polisen och övriga kommunala övervakningsmyndigheter och hälsovård. Tjänsteinnehavarnas erfarenhet hjälper till i samarbetet, då kontakterna till övriga aktörer redan finns och de fungerar. Samarbete kan förekomma inom rutinövervakningen samt vid assistans till en annan myndighets förvaltningsärende eller vid behov av tjänstehjälp. Varje tjänsteinnehavare kan på sitt håll upprätthålla kontakter med samarbetsparter för att utreda ärenden eller för att säkerställa funktionen av övervakningen. Informationsutbyte inom enheten hör givetvis till varje tjänsteinnehavare så att smidig kundbetjäning och effektiv övervakning kan säkerställas. Vid behov ordnas mer allmänartade möten med samarbetsparterna för att saker ska löpa smidigare och för att förstärka samarbetet.

Sydspetsens miljöhälsa har egna webbsidor under adressen www.symi.fi, som upprätthålls med enhetens egna krafter. Sidorna gör bl.a. aktuell information och kontaktuppgifter tillgängliga för allmänheten. Om aktuella ärenden inom Sydspetsens miljöhälsa meddelas också vid behov på anslagstavlor för kommunerna inom verksamhetsområdet. Meddelanden publiceras vid behov. Allmän information kan även ges ut med hjälp av samarbetskommunernas informatörer via social media. Information på allmän nivå från enheten ges på båda inhemska språken. I enhetens kvalitetssystem ingår anvisning om kommunikation under normala omständigheter. Enheten följer också Hangö stads användarinstruktioner för sociala media.

Tillsynsveterinären fungerar i samarbete med Södra Finlands regionförvaltningsverk, Livsmedelsverket, polisen och övriga behövliga myndigheter. En djurskyddsrådgivare är också tillgänglig på området och samarbetas med enligt behov och möjligheter. Tillsynsveterinären strävar också att, i mån av möjlighet, upprätthålla kontakter med tillsynsveterinärer på närliggande områden. Tillsynsveterinären håller också kontakt med det lokala hittedjurshemmet. Tillsynsveterinärens kontaktuppgifter finns tillgängliga för allmänheten på Sydspetsens miljöhälsas internetsidor. Djurskyddsföreningen har också tagit del av kontaktuppgifterna och de förmedlar

djurskyddsanmälningar enligt behov. Sydspetsens miljöhälsas hemsidor innehåller notiser om aktuella ärenden gällande djurskydd och djursjukdomar. Vid behov ges ut ett pressmeddelande om aktuella angelägenheter.

6 Avgifter

Praktikerveterinären följer den kommunala veterinärtaxan i sitt arbete. För tillsynsuppgifter tas betalt enligt gällande lagstiftning och taxor.

För jouren, som köps av privat aktör, finns en central kontakttjänst och därmed kan man alltid nå den jourhavande veterinären från samma telefonnummer, som vissa tider är kostnadsbelagt. Avgiften har definierats enligt självkostnadspris. Kommunerna subventionerar inte veterinärbesök.

Den anlitate tjänsteproducenten har bundit sig till att använda den kommunala veterinärtaxan i produktionen av sina tjänster till enheten.

7 Genomförande av tillsynen

Målsättningen för tillsynen över djurens hälsa och välfärd är att implementera de mål som fastställs i lagstiftningen om djursjukdomar, djurskyddslagstiftningen och lagstiftningen om medicinsk behandling av djur och lagarna om bekämpning av djursjukdomar som lätt sprider sig samt i lagen om verkställighet av samlat gårdsstöd.

Tillsynen över djurs hälsa och välfärd genomförs på regional och på lokal nivå. Det ska finnas tydligt definierade ansvarsområden och uppgifter på tillsynens olika nivåer. Dessutom bör myndigheterna och aktörerna handla i gott samarbete. Vid styrningen av tillsynen vill man eftersträva ett riskbaserat urval, dock med beaktande av lagstiftningens krav. Tillsynen genomförs både i form av förhandsplanerade kontroller och genom kontroller som grundar sig på misstankar. Olika projekt kan organiseras av regionförvaltningsverket. Deltagandet i dem avgörs enligt behov och övervägning från fall till fall.

Till den förhandsplanerade tillsynen hör bland annat den urvalsbaserade tillsynen, såsom EU-djurskyddsinspektioner och tvärvillkorskontroller. EU-djurskyddsinspektionerna av djurhållningsgårdar och vissa delar av tvärvillkorsövervakningen görs från och med 2010 endast av läsveterinärerna. I fråga om den urvalsbaserade övervakningen är det ändamålsenligt att samma inspektör också sköter om slutförandet av de korrigerande åtgärderna. Tillsynsveterinären utför både förhandsplanerad övervakning (hälsoövervakningsprogram, anmälningspliktig verksamhet) och övervakning baserad på misstankar.

Vid genomförandet av tillsynen beaktas de mål för tillsynen som ingick i den nationella tillsynsstrategin. Den strategiska målsättningen i hela tillsynskedjan var att:

- tillsynen fungerar på ett exemplariskt sätt genom hela tillsynskedjan
- tillsynen är resultatgivande, effektiv, enhetlig och riskbaserat inriktad i hela landet
- sakkunnsigheten inom tillsynen är på en hög nivå
- tillsynen är kundcentrerad och högklassig
- kommunikationen inom tillsynen är effektiv och förutsäggande
- laboratorieverksamheten och informationshanteringen stöder effektivt tillsynen och att tillsynen är tillförlitlig och respekterad

8 Tillsyn över djurhälsan

8.1 Beredskap för djursjukdomar

En central del av tillsynen över djurhälsa är att bereda sig för hotet av djursjukdomar som lätt sprider sig. Det krävs mycket förhandsplanering, anskaffningar, ingående av avtal, aktiv informationsspridning, utbildning av aktörer och praktisk träning för att upptäcka sjukdomsfall i ett tidigt skede, snabbt starta bemästrande åtgärder och observera kostnadseffektivitet i valet av åtgärder utan att äventyra sjukdomsbekämpningen samt att ha snabb tillgång till de redskap som behövs. Det är också skäl att planera på förhand hur den övriga nödvändiga veterinärvården fungerar och hur personalresurserna fördelas i undantagssituationer. Beredskap för undantagssituationer gäller för alla nivåer av veterinärvården. Grundläggande skyddsutrustning har skaffats till Ingåmottagningen och Ekenäskontoret med tanke på beredskap. Vid behov av mer avancerad utrustning kontaktas regionförvaltningsverket, som har tillgång till förrådet som placerats i Södra Finland

Veterinärerna inom Sydspetsens miljöhälsa sköter om att djursjukdomslagen och bestämmelserna givna med stöd av den verkställs och dess efterlevnad övervakas inom enhetens verksamhetsområde. Tjänsteinnehavarna svarar

för sin del för att rapportera månatligen till regionförvaltningsverket över misstänkta eller konstaterade djursjukdomar.

Tillsynsveterinären sköter om sjukdomsövervakningens provtagningar i samarbete med praktiserande veterinären samt om övriga eventuella åtgärder efter att resultaten blivit klara. Tillsynsveterinären sköter också om provtagningar i enlighet med hälsotillsynsprogrammen ifall det finns gårdar på området som är med i programmen. Den praktiserande veterinären deltar i övervakningen genom att meddela om uppdagade missförhållanden och misstankar till tillsynsveterinären. Ifall denne är bortavarande ansvarar den praktiserande veterinären om ärendet och de kontaktar beredskapsveterinären eller länsveterinären för området. Tjänsteveterinärerna utför åtgärder enligt regionförvaltningsverkets och Livsmedelsverkets anvisningar.

Länsveterinären har rätt att vid behov förordna att en kommunalveterinär verkar också på en annan kommuns område inom regionförvaltningsverkets verksamhetsområde, och Livsmedelsverket har motsvarande rätt beträffande alla veterinärer för hela landets vidkommande. Om så behövs kan enheten i enlighet med beredskapsplanen förhandla om extra resurser med tjänsteleverantören för jourtjänster.

8.1.1 Misstankar om och fall av djursjukdom

De smittosamma djursjukdomarna indelas i dem som ska bekämpas enligt lagen och övriga djursjukdomar. De djursjukdomar som ska bekämpas enligt lag indelas vidare i djursjukdomar som med lätthet sprider sig, farliga djursjukdomar och djursjukdomar som ska övervakas. Tjänsteveterinärerna ansvarar för bekämpningsåtgärderna mot djursjukdomar som ska bekämpas enligt lag. Om åtgärderna för bekämpning av vissa djursjukdomar som enligt lagen ska bekämpas har stadgats genom särskilda bestämmelser med stöd av lagen om djursjukdomar. Om skyldigheten att anmäla om förekomsten av djursjukdomar bestäms i JSM:s förordning om anmälan om djursjukdomar och sändande av mikrobstammar (1010/2013). Tjänsteveterinärerna ansvarar för att anmälningarna görs i enlighet med gällande lagstiftning.

En misstanke om att en smittosam djursjukdom förekommer kan i regel uppstå på två sätt, antingen på basis av kliniska symptom hos ett djur eller en grupp av djur på en gård eller förändringar i nyckeltalen för produktionen eller i laboratoriet i samband med analys av prov. Veterinären bedömer utifrån sin yrkeskompetens om det är fråga om en misstanke som bör verifieras genom ytterligare undersökningar. Ibland fattas beslutet om ytterligare prov av Livsmedelsverket. Trots att Finlands situation gällande djursjukdomar är utmärkt i fråga om de flesta djursjukdomar som ska bekämpas, kan i synnerhet den ökande internationella djurhandeln och den övriga trafiken snabbt förändra situationen, och därför är det skäl att hålla tröskeln om misstanke om sjukdom på en tillräckligt låg nivå. När en smittosam djursjukdom konstateras ska man försäkra sig om att förhindra smittspridning genom effektivt verkställande av nödvändiga åtgärder, att en epidemiologisk undersökning och eftervård samt samarbete med näringen utförs för att minimera skadorna och förhindra ny smitta.

Ifall områdets praktiserande veterinärer märker i sitt arbete symptom eller ändringar i produktion som tyder på en möjlig smittosam djursjukdom, kontaktar de tillsynsveterinären, beredskapsveterinären eller länsveterinären. Beredskapsveterinären eller alternativt tillsynsveterinären tar hand om misstankar om smittosamma djursjukdomar och sjukdomsfall i enlighet med regionförvaltningsverkets och Livsmedelsverkets anvisningar och bestämmelser.

Den praktiserande veterinären ansvarar för skickandet av månadsrapporter till regionförvaltningsverket. Vid behov informeras hälsovården och kretssjukhuset samt försvarsmaktens hälsovård/hälsoövervakning om förekomsten av djursjukdomar.

8.1.2 Övervakning av zoonoser

Vissa djursjukdomar kan också smitta människor och orsaka insjuknande av en människa, t.ex. salmonella och vissa typer av influensa. Människan kan också smitta djur. För att förhindra spridningen av sådana zoonoser måste samarbetet med hälsovården löpa friktionsfritt. Tillsynen av zoonoser som sprids via animaliska livsmedel beskrivs i planens livsmedelstillsynsdel.

Om kommunalveterinärens skyldighet att anmäla om förekomst av någon av de separat uppräknade zoonoserna till den för bekämpningen av smittosamma sjukdomar ansvarige hälsocentralläkaren på området bestäms i JSM:s förordning om anmälan om djursjukdomar och sändande av mikrobstammar (1010/2013).

8.1.3 Hälsokontrollprogram

För vissa djursjukdomar som enligt lag ska bekämpas har man genom speciallagstiftning fastställt en miniminivå för hälsokontrollprogrammet.

Till dessa särskilt reglerade hälsokontrollprogram hör exempelvis kontrollprogrammen för maedi-visna samt scrapie hos får och getter, salmonellaövervakningsprogrammen för höns, broilrar och kalkoner samt kontrollprogrammet för tuberkulos för hägnade hjorddjur. Också exempelvis anläggningar som exporterar fjäderfä ska genomföra ett separat hälsokontroll- och provtagningsprogram. Djurhållningsställena ska frivilligt ansluta sig till hälsotillsynen med en anmälan som skickas till regionförvaltningsverket.

I hälsokontrollprogrammen ingår regelbundna besök på djurhållningsställena, provtagning eller uppföljning av provtagningen. Gårdsbesökens frekvens är mestadels beroende av djurhållningens syfte eller hälsoklassificeringen eller antalet djur på djurhållningsstället, som i fråga om maedi-visna.

Tillsynsveterinären övervakar gårdar som är med i frivillig hälsokontroll samt utför de kontroller och provtagningar som ingår i programmet. Tillsynsveterinären utför hälsokontroll också i enlighet med regionförvaltningsverkets bestämmelser. Den obligatoriska salmonellaövervakningen i hönshusen sköts av tillsynsveterinären.

Tjänsteinnehavarna skickar regelbundet information om programmen till regionförvaltningsverket.

Uppgifterna uppdateras och granskas fortlöpande av tjänsteinnehavarna. Vid sidan av arbetet försäkras man sig om en enhetlig förvaltning av dokumenten inom enheten. Man strävar efter att förverkliga övervakningen i enlighet med rekommendationer och program, som t.ex. salmonellaövervakningsprogrammet samt de praxis som det förutsätter. Tjänsteinnehavarna ansvarar för övervakningen av BSE-testningen av nötdjur som slaktas hemma och av de nötdjur som överskridit åldersgränsen och som används som människoföda. Vid behov vidtas fortsatta åtgärder i enlighet med lagstiftningen.

8.1.4 Kontroll av vattenbruksdjurens hälsa

Fiskproven och kontrollen av anläggningarna vid vattenbruksföretag görs enligt de av EU godkända VHS-programmen (på restriktionsområden), programmen för tilläggsgarantier (sjukdomarna BKD; IPN; SVC och Gyrodactylus salaris) samt delvis riskbaserat. Livsmedelsverket är rapporteringsskyldigt om implementeringen av kontrollprogrammen till jord- och skogsbruksministeriet och till Europeiska Unionen. Programmen kan ändras t.ex. på grund av att sjukdomssituationen förändras eller om det kommer nya sjukdomar på listan över sjukdomar som ska övervakas. Livsmedelsverket skickar årligen till regionförvaltningsverken ett separat instruktionsbrev med närmare anvisningar om det kommande årets inspektioner och provtagningar. Instruktionen innehåller lagstadgade krav samt rekommendationer.

Det finns inga objekt med vattenbruksdjur på området just nu. Skulle det inledas sådan verksamhet på området, skulle det övervakas i första hand av tillsynsveterinären

Syftet med kontrollerna är att den övervakande veterinären bekantar sig med anläggningens verksamhet och dess risker, särskilt utgående från den beskrivning över egenkontrollen som anläggningen utarbetat. Anläggningarnas egenkontroll granskas och man strävar att utveckla den i samarbete med aktörerna.

Vid granskningarna används Livsmedelsverkets blankett som uppgjorts för ändamålet. Tjänsteinnehavaren skickar en kopia av den ifyllda blanketten till regionförvaltningsverket.

8.1.5 Duvslag

I de duvslag från vilka duvor sänds till tävlingar eller utställningar ska alla duvor som hålls i duvslaget årligen vaccineras mot newcastlesjuka för att förhindra spridning av sjukdomen. Vaccineringen kan utföras av en kommunalveterinär eller någon annan veterinär. Uppgifterna om vaccineringarna ska skickas till länsveterinären. För att kontrollera att skyldigheten att vaccinera fåglarna har iakttagits kan länsveterinären bestämma att kommunalveterinären genom ett kontrollbesök på den plats där tävlingen eller utställningen äger rum ska kontrollera vaccinationsintygen för de deltagande fåglarna. Brev-, utställnings- och prydnadsduvor ska vara registrerade före den 30.4.2011.

Med tanke på beredskapen för djursjukdomar bör kommunens tillsynsmyndighet ha kännedom om djurhållningsställen med registrerade hobbyfåglar. Uppgifter kan erhållas via kundförhållanden, anmälningar eller regionförvaltningsverken. Det finns inga djurhållningsställen med hobbyfåglar på Sydspetsens miljöhälsas verksamhetsområde.

8.1.6 Uppföljning av övriga sjukdomar

Livsmedelsverket begär årligen prov för uppföljning av sjukdomar enligt en separat plan. Största delen av de prov som begärs bygger på gemenskapslagstiftningen, och Livsmedelsverket är skyldigt att rapportera om genomförandet av uppföljningsprogrammen till jord- och skogsbruksministeriet och Europeiska Unionen. Livsmedelsverket skickar ett separat brev till regionförvaltningsverken om genomförandet av

uppföljningsprogrammen i de fall då programmen inte förutsätts av den nationella lagstiftningen. Sådana årligen separat begärda uppföljningsprov gäller bl.a. gårdar och slakterier med tanke på fågelinfluensa.

Den veterinär som fått begäran om provtagning ansvarar för att dessa utförs inom utsatt tid eller begär tilläggstid. Ifall tjänsteinnehavaren inte kan ta prov inom utsatt tid, ska han eller hon försäkra sig om att en annan tjänsteinnehavare tar proven. Vid behov utser arbetsgivaren provtagaren. Uppgifterna om provtagningen bokförs enligt Livsmedelsverkets anvisningar och regionförvaltningsverket informeras tillräckligt ofta och enligt överenskommelse om framskridandet av provtagningen.

8.2 Artificiell förökning av djur

Om villkoren som gäller djurens hälsa i fråga om hästars artificiella förökning som äger rum endast i Finlands bestäms för inseminationens del i Jord- och skogsbruksministeriets förordning om krav som för bekämpning av djursjukdomar ställs på sådana embryon och äggceller från hästdjur som samlas in för inrikeshandel (85/2015) och inom EU i jord- och skogsbruksministeriets förordning om krav som ställs på könsceller och embryon från hästdjur för att bekämpa djursjukdomar (1033/2014). Spermialager, hingststationer, embryosamlingsgrupper och embryoproduktionsgrupper skall inspekteras av kommunalveterinär för att se till att kraven fylls.

Tjänsteveterinärerna rapporterar om utförd kontroll i enlighet med förordningarna. Livsmedelsverket registrerar godkända stationer, lager och grupper och informerar aktörerna och andra medlemsstaters myndigheter om dem i enlighet med direktiv 92/65/EEG.

8.3 Animaliska biprodukter

8.3.1 Godkännande av anläggningarna i biproduktbranschen

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 (biproduktförordningen) och kommissionens förordning om dess implementering (EG) nr 142/2011 förutsätter att anläggningar som bearbetar, lagrar och bortskafter biprodukter ska vara godkända och registrerade av en behörig myndighet. Dessutom ska myndigheten regelbundet utföra inspektioner i och tillsyn över dessa anläggningar. Tillsynsmyndigheterna har fastställts enligt typ av anläggning i lagen om animaliska biprodukter (517/2015).

Kommunalveterinärernas skyldigheter att registrera eller godkänna vissa verksamheter framgår ur lagens 35 §. Tillsynen av lagens verkställande övervakas av de kommunala veterinärerna i enlighet med lagens 45 § och även av hälsoinspektörerna i enlighet med lagens 46 §. Kommunalveterinären skriver hälsointyg i enlighet med 45 § i lagen om animaliska biprodukter på begäran av verksamhetsidkaren. Delegering av rätt till tvångsåtgärder är inte nödvändig när det gäller biprodukter, eftersom myndigheten är direkt den kommunala veterinären, inte den kommunala nämnden. För den avgiftsbelagda tillsynen debiterar regionförvaltningsverket i enlighet med uppgifter från kommunen. Staten ersätter kostnaderna för de nämnda avgiftsbelagda uppgifterna till kommunen (JSM:s förordning 1587/2015).

Det finns en anläggning i biproduktbranschen inom området för Sydspetsens miljöhälsa, som tillverkar jordförbättringsmedel utgående från avloppsslam. Anläggningen är godkänd och övervakad av NMT-centralen.

8.3.2 Nedgrävning av biprodukter

JSM:s förordning om animaliska biprodukter (783/2015) definierar s.k. avlägsna områden i förordningens bilaga 4. Sydspetsens miljöhälsas verksamhetsområde räknas som avlägset område för följande kadaver och biprodukter:

Tabell 1: Typ av kadaver eller biprodukt som får grävas ned inom verksamhetsområdet för Sydspetsens miljöhälsa. OBS! Riktgivande, före åtgärder vidtas kontrollera alltid uppdaterad lagstiftning!

TYP AV KADAVER ELLER BIPRODUKT	VILLKOR ELLER BEGRÄNSNINGAR
Hela kadaver av nötkreatur, bisonoxar, getter, får, svin och fjäderfä samt material från dessa djur	Som avlägsna områden räknas endast svårframkomliga öar på verksamhetsområdet
Hela kadaver av pälsdjur tillhörande kategori 2 enligt biproduktförordningen	

Kommunalveterinären ska utan dröjsmål anmäla till regionförvaltningsverket om väsentliga brister i efterlevnaden av förordningen, som kommer till kommunalveterinärens kännedom.

Inspektioner av nedgrävningar och nedgrävningsbokföring utförs enligt tjänsteinnehavarnas möjligheter t.ex. i samband med övrig tillsyn eller vid misstanke. Inspektionerna riktas i första hand till gårdar där det på basis av

tidigare inspektioner eller uppgifter från djurförteckningar, om de uppvisar tecken på att bestämmelserna inte efterlevts. Vid brott mot bestämmelserna vidtas åtgärder enligt gällande lagstiftning. Vid behov utförs även efterkontroller.

8.4 Import och veterinär gränskontroll

Levande djur och animaliska produkter som importeras från tredje länder anländer alltid till Finland via veterinär gränskontrollstation, där de underkastas en veterinär gränskontroll. Vanligen föranleder de importerade partierna inga åtgärder på regional eller lokal nivå. I vissa fall krävs för import en särskild kontroll i efterhand på destinationsorten. Detta gäller till exempel hästar som importeras från Ryssland och vissa kanaliserade biprodukter.

Länsveterinären får via programmet TRACES information om partier av djur och produkter som importeras från tredje land och som på grund av risk för djursjukdomar ska särskilt kontrolleras på destinationsorten. Vid behov får den övervakande veterinären information från regionförvaltningsverket om djur- eller produktpartier från tredje land för vilka det finns skäl att misstänka djursjukdomsrisik eller misstanke om att djur- eller produktpartiet importeras olagligt. En av stadsveterinärerna har i egenskap av beredskapsveterinär utbildats för dylika situationer.

8.4.1 Handel på den inre marknaden och utförsel av levande djur och animaliska produkter som inte ska användas som livsmedel

Importörer och exportörer av vissa djur och produkter på den inre marknaden registrerar sig eller ansöker om importtillstånd hos Livsmedelsverket. Livsmedelsverket skickar uppgifterna om registreringen och importtillståndet jämte anvisningar till regionförvaltningsverket i det ifrågavarande området och i vissa fall också till kommunalveterinären eller annan övervakande tjänsteveterinär. Registreringarna och importtillstånden ska registreras vid regionförvaltningsverket och kommunen och det ska särskilt beaktas för vilka djur eller produkter de är avsedda och om registreringarna gäller införsel eller utförsel på den inre marknaden. Många företag har flera registreringar eller importtillstånd, men en registrering gäller bara en produkt eller endast införsel eller utförsel på den inre marknaden. Registreringen är i kraft till slutet av januari följande kalenderår, medan importtillståndet är i kraft ett år från det datum det beviljats.

Ett importparti får inte godkännas vid granskningen eller ett exportparti skickas iväg om inte tjänsteveterinären är absolut säker på att villkoren uppfylls. Avslagna partier anmäls till Livsmedelsverket. Följandet av bestämmelserna följs upp t.ex. genom att kontrollera att djuren återförts till sitt ursprungsland eller att de avlivats. Vid behov begärs tjänstehjälp av tullen och kontakt tas med myndigheter i ursprungslandet.

8.4.2 Import på inre marknaden

Vid import på den inre marknaden är importören skyldig att i fråga om vissa djur och produkter skicka en förhandsanmälan till Livsmedelsverket om det parti som ska importeras.

Om det konstateras brister i dessa är importören skyldig att informera den övervakande tjänsteveterinären om ärendet. Tjänsteveterinären kan utföra de kontroller som avses i 6 § i jord- och skogsbruksministeriets förordning 204/2016. Dessutom kan importören på eget initiativ be veterinären granska produktionsdjur som importeras (t.ex. ETT:s krav). Om partiet inte uppfyller importkraven släpps det inte in på marknaden. Avslagna partier anmäls till Livsmedelsverket. Följandet av bestämmelserna följs upp t.ex. genom att kontrollera att djuren återförts till sitt ursprungsland eller att de avlivats. Vid behov begärs tjänstehjälp av tullen och kontakt tas med myndigheter i ursprungslandet.

TRACES-systemet är i bruk vid Sydspetsens miljöhälsa, men dess användning har upplevts som tidskrävande. Veterinärerna ansvarar för informationsutbytet mellan länsveterinären och stadsveterinären samt vid behov om användningen av relevanta system.

8.4.3 Export på inre marknaden

Tjänsteveterinären granskar partiet före avsändandet enligt Livsmedelsverkets anvisningar. Likväl granskas att registreringen har gjorts och är i kraft för partiet i fråga ifall sådan krävs. Tjänsteveterinären utfärdar på basis av granskningen ett hälsointyg, som innehåller den ifrågavarande djurartens och produktens uppgifter.

Vid export inom den inre marknaden ska exportören be den övervakande tjänsteveterinären granska de djur som ska exporteras (med undantag av icke-kommersiell export av hundar, katter, illrar och frettar, för vilka kontrollerna och handlingarna i samband med exporten kan utföras också av någon annan än en tjänsteveterinär).

I regel är det exportörernas uppgift att ifylla del I av hälsointyget. Veterinären kontrollerar och rättar vid behov den av exportören ifyllda delen I. Om exportören inte är registrerad i TRACES-systemet, ansvarar den övervakande

veterinären förutom för att fylla i hälsointyget (del II) också för ifyllandet av del I. I så fall ska exportören ge honom eller henne de uppgifter som behövs för att upprätta intyget. Åtgärderna utförs på exportörens bekostnad. Hälsointyg för registrerade hästar behöver inte nödvändigtvis upprättas i TRACES -systemet, men det rekommenderas ändå att man fyller i uppgifterna i TRACES. Under vissa förutsättningar behöver registrerade hästar inte hälsointyg för tävlingsresor inom Norden. Även en annan tjänsteveterinär kan införa intyget i TRACES. Den tjänsteveterinär som utfört kontrollen är ändå den som stämplar och undertecknar det intyg som åtföljer försändelsen. Det är bra att årligen granska den exportförteckning som exportören ska föra.

Tjänsteveterinärerna följer med den eventuella respons som ges om partiet i mottagarlandet och reagerar på den enligt behov.

8.4.4 Export till länder utanför EU

Exportören ber tjänsteveterinären utföra inspektionen och utreda exportvillkoren. Man måste noga försäkra sig om att mottagarlandets myndigheters villkor för export uppfylls. Det rekommenderas att kriterierna eller det färdiga hälsointyget har skickats från mottagarlandets myndigheter till Livsmedelsverket eller jord- och skogsbruksministeriet. Om mottagarlandet inte skickat ett färdigt hälsointyg och ett sådant inte finns från tidigare (på Livsmedelsverket kan man fråga om intyg för tidigare, motsvarande exporter), utarbetar exportören ett hälsointyg på en av Livsmedelsverket uppgjord botten enligt mottagarlandets villkor. Livsmedelsverket och mottagarlandets myndigheter godkänner intyget och det slutliga intyget skickas alltid till Livsmedelsverket för kännedom. Tjänsteveterinären och Livsmedelsverket kontrollerar tillsammans om exportvillkoren kan uppfyllas i fråga om det djur eller den produkt som ska exporteras. Om villkoren inte kan uppfyllas, kan JSM tillsammans med Livsmedelsverket förhandla med mottagarlandet om kraven.

Om exportintygen för export till Ryssland behövs, kontaktas Livsmedelsverket. Endast tjänsteveterinären kan utarbeta och beställa exportintyg. I fråga om levande djur utförs kontrollerna och ifylls intygen vanligen av kommunalveterinären, medan länsveterinären gör det i fråga om könsceller och embryon av nötkreatur och svin. Åtgärderna utförs på exportörens bekostnad. Förutom med Ryssland har man på EU-nivå också förhandlat om en harmonisering av exportvillkoren med bl.a. USA och Kanada. Då kommenterar Livsmedelsverket exportvillkoren och utfärdar ett eventuellt färdigt intyg om så redan har överenskommit.

8.5 Tillsynen över djurens välfärd

Med tillsynen över djurens välbefinnande avses den djurskyddstillsyn som bygger på lagen om djurvälstånd (LDV 693/2023) och lagstiftningen om djurtransporter. De lokala och regionala djurskyddsmyndigheternas uppgift är att övervaka att djur sköts, behandlas, används och transporteras enligt djurskyddsbestämmelserna.

Enhetens veterinärer och polisen övervakar att djurskyddslagen, djurtransportlagen och djurtransportförordningen samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av dem iakttas på området för Sydspetsens miljöhälsa. Efterlevnaden av djurskyddslagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den kan övervakas på området dessutom av den tjänsteinnehavare (hälsoinspektör) som sköter hälsoskyddsövervakningen i kommunen. I praktiken sköts den största delen av övervakningen av tillsynsveterinären stödd av praktikerveterinären. Andra tillsynsmyndigheter är besiktningsveterinärerna inom slakteriernas och slaktplatsernas områden och gränsveterinärerna inom området för gränsövergångsställena, utreseplatserna och de veterinära gränskontrollstationerna.

I regionförvaltningsverken svarar länsveterinärerna för tillsynen över djurskydds- och djurtransportlagstiftningen.

Efterlevnaden av den gällande djurskyddslagstiftningen övervakas huvudsakligen av tillsynsveterinären. Även praktikerveterinären och polisen deltar i övervakningen. Ibland kan hjälp tas även av hälsoinspektörerna. Efterlevnaden av lagstiftningen övervakas genom djurskyddsinspektioner. Om det upptäcks vid en inspektion att bestämmelserna om djurskydd har överträtts, vidtar myndigheten de tvångsåtgärder som lagstiftningen förutsätter. Vid behov görs en undersökningsbegäran till polisen om ärendet.

Ett protokoll skrivs över djurskyddsinspektionerna, varav en kopia skickas också till regionförvaltningsverket. Förverkligandet av ålagda åtgärder följs upp med eftergranskningar.

I akuta fall beskrivna i LDV 98 § kan ett djur som är sjukt eller i dåligt skick avlivas. I annat fall görs ett avtal om djurets skötsel, fall för fall, antingen med ett hittedjurshem i området eller då kan man söka ett nytt hem för djuret.

8.5.1 Djurskyddsinspektion som grundar sig på misstanke

Om det finns anledning att misstänka att ett djur sköts, behandlas eller används i strid med djurskyddslagen eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den, har regionförvaltningsverket,

kommunalveterinären, den tjänsteinnehavare som utövar tillsyn över hälsoskyddet i kommunen, polisen och den av regionförvaltningsverket tillsatta djurskyddsövervakaren rätt att verkställa inspektion. Den som verkställer en inspektion har rätt att få tillträde till de utrymmen där djuren hålls och att utan ersättning ta de prov som behövs för inspektionen. Vid besöket inspekteras förutom själva djuren och djurhållningsplatserna samt förhållandena där också den föda, dryck, utrustning och redskap som är avsedda för djuren.

Livsmedelsverket och regionförvaltningsverket kan, för tillsynen över djurskyddslagen och över de med stöd av den utfärdade förordningar och bestämmelser eller för att fullgöra skyldigheter som ställs av ett internationellt avtal som förpliktar Finland eller då EG:s rättsordning så förutsätter förordna tjänsteveterinärer att utföra utredningar och undersökningar i sådana djurhållningsenheter där djur hålls med avsikt att idka yrkesverksamhet.

En inspektion på grund av misstanke utförs oftast av kommunens tjänsteveterinär. På begäran av den lokala djurskyddsmyndigheten kan ansvaret för en inspektion och beslutsfattande om de svåraste djurskyddsuppgifterna emellertid överföras från kommunen till länsveterinären. Kommunen kan begära att ärendet överförs till regionförvaltningsverket till exempel om en aktör har underlåtit att iakttä upprepade förbud eller förordnanden som han tilldelats, och det finns behov av att förena förbudet eller förordnandet med vite eller hot om tvångsutförande. Kommunen kan begära att ärendet överförs till regionförvaltningsverket till exempel om det finns flera djur på inspektionsobjektet för vilka det finns behov av att vidta i LDV 98 § nämnda åtgärder för att trygga djurens välbefinnande.

Inspektioner på grund av misstanke kan utföras på anmälan från kommunalveterinärerna eller andra veterinärer, den lokala djurskyddsövervakaren eller en vanlig medborgare.

Inom området för Sydspetsens miljöhälsa utförs årligen cirka 70 inspektioner inom djurskydd och förhindrande av djursjukdomar. Tillsynsveterinären ansvarar i huvudsak för inspektionerna, för han eller hon har ingen kundanknytning till de som inspekteras. Under jourtid utförs inspektionerna av polisen, som kan vid behov mot betalning få sakkunnighjälp av den av kommunen anlitade tjänsteproducenten.

8.5.2 EU-djurinspektioner på gårdarna

Livsmedelsverket och regionförvaltningsverket kan, för tillsynen över djurskyddslagen och över de med stöd av den utfärdade förordningar och bestämmelser eller för att fullgöra skyldigheter som ställs av ett internationellt avtal som förpliktar Finland eller då EG:s rättsordning så förutsätter förordna tjänsteveterinärer att utföra utredningar och undersökningar i sådana djurhållningsenheter där djur hålls med avsikt att idka yrkesverksamhet.

8.5.3 Granskning av tillstånds- och anmälningspliktig verksamhet utan misstanke

Inspektioner kan göras också utan misstanke om överträdelse av djurskyddslagen på sådana platser, där verksamheten förutsätter ansökan om sådant tillstånd som avses i djurskyddslagen hos regionförvaltningsverket. Sådana platser är till exempel cirkusar, djurgårdar och –utställningar, djuraffärer, smådjurshotell, stora kennlar samt trav- och ridstall, viltdjursfarmer och produktionsfarmer av kött, ägg eller avelsdjur. Utan misstanke får inspektioner också utföras vid djurtävlingar och andra motsvarande tillställningar.

Målsättningen är att kontrollera tillstånds- och anmälningspliktig verksamhet årligen. Ifall detta inte är möjligt beroende på andra arbetsuppgifter, uppgörs en regional riskbedömning över verksamheten och kontrollfrekvensen vid objekten planeras på basis av utvärdering. Inom Sydspetsens miljöhälsas område finns cirka 30 anmälningspliktiga objekt.

8.5.4 Småskaliga slakterier

Livsmedelsverket och regionförvaltningsverket kan, för tillsynen över djurskyddslagen och över de med stöd av den utfärdade förordningar och bestämmelser eller för att fullgöra skyldigheter som ställs av ett internationellt avtal som förpliktar Finland eller då EG:s rättsordning så förutsätter förordna tjänsteveterinärer att utföra utredningar och undersökningar vid slaktplatser (småskaliga slakterier).

Tillsynsveterinären har rätt att utföra inspektioner i slakterier och småskaliga slakterier samt deras områden utan misstanke om förfaranden som bryter mot lagrum gällande djurskydd. Denne har också rätt att granska djurtransporterna till slakteriet.

Förutom djurskyddsövervakning vid slakterier anmäler besiktningsveterinären till det regionalförvaltningsverket där djurhållningsenheten fungerar ifall han eller hon misstänker att man brutit mot djurskyddslagstiftningen i en djurhållningsenhet som levererar slaktdjur. Då kan länsveterinären förordna den lokala kommunalveterinären att utföra granskning på ifrågavarande djurhållningsplats och en mer täckande nationell övervakning garanteras.

På området för Sydspetsens miljöhälsa finns ett småskaligt slakteri och fem slaktplatser för vilt. Ordnandet av köttkontrollen av dessa platser hör till livsmedelssäkerhetsverket Livsmedelsverkets uppgifter, och den har inte organiserats i samarbete med kommunen. Djurskyddsövervakning på dessa platser utförs i samband med övrig rutinövervakning.

8.5.5 Djurtransporter

Om det finns skäl att misstänka att djur transporteras i strid mot bestämmelserna om djurtransporter har polisen, kommunalveterinären och regionförvaltningsverket rätt att inspektera djurtransporten. Vid inspektion av en djurtransport har myndigheten rätt att också inspektera transportutrustningen. Gränsveterinärer och besiktningsveterinärer inspekterar djurtransporter i sina verksamhetsområden också utan misstanke om överträdelse av bestämmelserna.

Livsmedelsverket och regionförvaltningsverket kan, för tillsynen över djurskyddslagen och över de med stöd av den utfärdade förordningar och bestämmelser eller för att fullgöra skyldigheter som ställs av ett internationellt avtal som förpliktar Finland eller då EG:s rättsordning så förutsätter förordna tjänsteveterinärer att utföra utredningar och undersökningar av djurtransporter.

8.6 Stödövervakning

En central del av den gemensamma europeiska jordbrukspolitiken är de så kallade tvärvillkoren, som är bindande för jordbrukarna. Iakttagandet av dessa villkor är en förutsättning för utbetalning till jordbrukarna av EU:s direktstöd och de av EU delvis finansierade stödformerna miljöstöd, kompensationsbidrag och stöd för djurens välbefinnande.

Tvärvillkoren är indelade i fyra villkorsområden, av vilka Livsmedelsverket i Fastlandsfinland ansvarar för två: 1. tillsyn över folkhälsa, djurhälsa och växtskydd och 2. tillsyn över djurens välbefinnande. Regionförvaltningsverken ansvarar för följande uppgifter i anslutning till tvärvillkorsövervakningen (en del av uppgifterna hör till livsmedelstillsynens område).

I stödövervakningen utnyttjas inspektionsprotokoll uppgjorda av de kommunala myndigheterna bl.a. gällande följande övervakningsområden:

- EU-djurskyddsinspektioner
- mjölkhygieninspektioner
- salmonellaövervakning
- hygienövervakning på äggproduktionsgårdar

Tjänsteinnehavarna skickar in utan dröjsmål till regionförvaltningsverket protokoll på inspektioner, där man upptäckt eventuella försummelser av tvärvillkorsindikatorer, som hör till regionförvaltningsverket ansvarsområde, så att det kan använda uppgifterna i sitt arbete.

9 Verkställandet av veterinärvårdstjänster

De veterinärtjänster som kommunerna själva ordnar eller anskaffar som köptjänst måste vara lämpliga ur veterinärmedicinsk synpunkt. Kommunerna ska följa med tillgången och kvaliteten på samt dimensioneringen av tjänsterna inom ramen av miljöhälsovårdens kvalitetskontroll.

9.1 Grundläggande veterinärtjänster

Enligt veterinärvårdslagen svarar organisatören inom sitt område för ordnandet av veterinärtjänster som är nödvändiga med tanke på det allmänna intresset. Organiseringsansvaret omfattar veterinärtjänster för de husdjur vars ägare eller innehavare har sin bostads- eller hemort inom organisatörens område, samt veterinärtjänster som tillhandahålls på djurhållningsplatsen för husdjur som hålls inom organisatörens område. De veterinärtjänster som omfattas av organiseringsansvaret framkommer från lagens 9 §.

Kommunen/samarbetsområdet för miljöhälsovården ska ordna med grundläggande veterinärtjänster som är tillgängliga vardagar under tjänstetid för husdjur som kommuninvånarna och sammanslutningar med hemort i kommunen håller. Emellertid ska tjänsterna ordnas för andra än nyttodjur endast om sådana tjänster inte annars finns tillgängliga inom samarbetsområdet.

För alla nyttodjur som hålls inom kommunens område ska kommunen inom ramen för de grundläggande veterinärtjänsterna se till att en veterinär som kan besöka djurhållningsplatserna är tillgänglig på vardagar under tjänstetid. Enligt veterinärvårdslagens definition är nyttodjur sådana djur som används i primärproduktion och

annan näringsverksamhet samt för arbetsprestationer som människan behöver. Enligt lagens förarbeten är inte nyttodjur djur som används för sällskap, hobby- eller tävlingsändamål.

När det gäller akut veterinärvård avgränsar veterinärvårdslagen kundkretsen så att t.ex. ägare av fritidsbostäder vars officiella hemkommun är en annan blir utanför. Lagen hindrar ändå inte kommunen att erbjuda tjänster till andra än den egna kommunens invånare eller samfund, om det finns tillräckliga resurser för det och tjänsterna för utomstående inte försvagar tillgången på tjänsterna för den egna kommunens invånare.

En kommun är inte skyldig att ordna med grundläggande veterinärtjänster för andra husdjur än nyttodjur till den del att det inom samarbetsområdet finns privata veterinärer eller veterinärstationer som kan tillfredsställa efterfrågan på tjänster. Kommunen ska i sin egen veterinärvårdsplan kunna visa, att det hela tiden finns tillgång till ett kvantitativt och kvalitativt tillräckligt gott utbud av privata veterinärtjänster, om kommunen inte själv ordnar med grundläggande veterinärtjänster för alla husdjur. Kommunen bör ha beredskap att sköta också andra än nyttodjur, om det privata serviceutbudet visar sig vara otillräckligt eller upphör. Indelningen i nyttodjur och icke-nyttodjur kan vara problematisk och lämna rum för tolkning särskilt när det gäller hästar. I praktiken är det skäl för kommunen att vara beredd på att producera grundläggande veterinärtjänster för alla hästar i dess område, om det inte finns säkerhet om privat serviceutbud.

I motiveringarna till veterinärvårdslagen har som nyttodjur klassificerats slädhundar som används inom turismnäringen, hästar vid ridskolor, djur som används inom myndighetsverksamhet, ledhundar och sådana djur inom primärproduktion som, för att garantera en fortsatt yrkesmässig verksamhet, i regel kan ersättas med ett annat likvärdigt djur. Kommunen kan, om den så önskar, ordna med mer omfattande grundläggande veterinärtjänster än miniminivån förutsatt av veterinärvårdslagen. Det är skäl att beakta områdets näringsstruktur vid planeringen av servicen i samarbetsområdet.

Vid bildandet av samarbetsområden för miljöhälsovården har en av de centrala målsättningarna varit att få till stånd en god arbetsfördelning mellan veterinärerna och den övriga personalen samt att möjliggöra och stöda specialisering. Detta bör beaktas förutom då tillsynsuppgifterna avgränsas från praktiken också i den inbördes arbetsfördelningen på praktiken och genom att avgränsa tidsbeställda arbetsuppgifter från den akuta veterinärvården.

9.1.1 Innehållet av grundläggande veterinärtjänst

9.1.1.1 Telefonrådgivning

Kommunen har ordnat en möjlighet för djurägarna att få veterinärrådgivning om husdjurens hälsa och sjukdomar samt om djurhållning och djurens välbefinnande också per telefon under tjänstetid. Rådgivningen om icke-brådskande fall kan begränsas till en viss tidpunkt som meddelas åt kunderna.

Tillsynsveterinären har ett skilt telefonnummer, som fungerar under tjänstetid och varom verksamhetsområdets kommuner informerats.

Den praktiserande veterinären har ett skilt telefonnummer och för att säkerställa kontakt till tjänsteinnehavaren har en telefontid fastställts. Samtal kan tas emot också utanför telefontid enligt möjlighet.

Tjänsteproducenten som anlitas av Sydspetsen miljöhälsa förfogar över en centraliserad kontakttjänst, där en praktiserande veterinär svarar dygnet runt. Samtalen är delvis kostnadsbelagda och prissättningen för samtalen är sådan, att den motsvarar de kostnader som systemet orsakar.

Samtliga kontaktuppgifter finns på enhetens hemsidor och Hangö stads telefoncentral har också kännedom om dem. Man har också strävat efter att hålla samarbetskommunernas uppgifter uppdaterade. I praktiken har man bett dem att göra länkar till deras eventuella uppgifter på Sydspetsens miljöhälsas sidor så att uppgifterna kan hållas uppdaterade och informationen kan hållas korrekt. Enheten kan inte påverka andra och svarar endast för informationen på sina egna hemsidor.

9.1.1.2 Sjukvård

Den sjukvård som ingår i de grundläggande veterinärtjänsterna är grundläggande undersökning av kliniskt sjuka djur, bedömning av vårdbehov och vård eller remiss till fortsatt vård. Till grundläggande veterinärtjänster hör också kirurgiska ingrepp till den del man med grundläggande veterinärutbildning kan utföra operationer i vanliga mottagningslokaler, vårdutrymmen och djurstall utan specialinstrument. Till de operationer som ingår i de grundläggande veterinärtjänsterna hör exempelvis kejsarsnitt.

9.1.1.3 Hälsovård

Den grundläggande veterinärtjänsten ska riktas framför allt till förebyggande verksamhet för att bibehålla och främja djurens hälsa och välbefinnande. Hälsokontroller av husdjur hör till den grundläggande veterinärtjänsten. Vaccinationer, avmaskning, sterilisation och kastration av katter samt kastrering av hundar är en del av den normala veterinärtjänsten, liksom också undersökningar och vård som hänför till fertilitet hos idisslare, svin och hästar. Kommunen är emellertid inte skyldig att ordna med veterinärer för praktikuppgifter som kräver specialkompetens eller –utbildning. Att ordna med veterinärer för seminstationer för nötkreatur, svin eller hästar eller företag som arbetar med rehabilitering av djur hör inte heller till den grundläggande veterinärvård som kommunen ska stå för. I den lagstadgade grundläggande veterinärtjänsten ingår inte seminverksamhet för husdjur.

9.1.1.4 Avlivning av djur

Avlivning av husdjur och vilda djur som hämtats till veterinärmottagningen av djurskyddsmässiga skäl samt avlivning av husdjur på grund av sjukdom eller på ägarens begäran hör till de grundläggande veterinärtjänsterna. Kostnaderna för avlivning av vilda djur kan debiteras av regionförvaltningsverket.

9.1.1.5 Intyg

Konstaterande och fastställande av husdjurs hälsotillstånd på basis av allmän klinisk grundundersökning med tanke på exempelvis försäkringsbolag, export, import eller handel på den inre marknaden ingår i de grundläggande veterinärtjänsterna.

9.2 Förebyggande hälsovård för nyttodjur

Kommunen ska, inom ramen för de grundläggande veterinärtjänsterna, ordna med hälsovårdstjänster för de husdjur för vilka det finns ett riksomfattande hälsovårdsprogram och ett ändamålsenligt uppföljningssystem för verkställandet av programmet. Det finns för närvarande två sådana program, Naseva för nötkreaturgårdar och Sikava för svingårdar.

Hälsovården av nyttodjur upprätthåller och främjar djurens hälsa och välmående och förbättrar för sin del livsmedelssäkerheten. Med hjälp av ett fungerande hälsovårdssystem kan man effektivt förhindra och uppfölja förekomst av smittosamma sjukdomar och produktionssjukdomar på gårdarna. Det samarbete mellan branschen och myndigheterna som görs inom ramen för hälsovården kompletterar myndighetsåtgärderna i bekämpandet av djursjukdomar. Utgångspunkten bör vara att djuren på de gårdar som ingår programmet mår bra, att läkemedel används kontrollerat och att läkemedel inte används för att hjälpa upp brister i djurmiljön.

Förutom för nötkreatur och svin har hälsovårdsprogram utarbetats också för andra husdjur som renar, får, pälsdjur och fiskar. Emellertid finns det inte för närvarande riksomfattande hälsovårdsprogram och uppföljningsprogram för dem. Utveckling av hästars hälsovård pågår också. Kommunen kan om den så önskar ta hänsyn till den lokala näringsstrukturen och ordna med hälsovårdstjänster för husdjur enligt behov.

Den praktiserande veterinären har bl.a. som uppgift att ansvara för hälsovård för produktionsdjur. Detta för att säkerställa tillgängligheten av tjänster på området, fastän det i någon mån förekommer service även på privata sektorn. Tjänsteinnehavaren har rättighet att fungera som Neuvo 2020-veterinär.

9.2.1 Efterfrågan på hälsovårdstjänster

En gård har ofta ekonomiskt viktiga produktionsavtal, där ett av villkoren är att ingå ett hälsovårdsavtal med en veterinär och låta utföra i tid och i överenskommen omfattning de hälsovårdsbesök som avtalet förutsätter. För att få stöd för djurens välbefinnande ska gården också ingå ett hälsovårdsavtal med en veterinär och låta veterinären utföra regelbundna hälsovårdsbesök på gården. Cirka var tredje nötkreaturgård och var femte svingård erhåller stöd för välbefinnande. Stödet för djurens välbefinnande kommer sannolikt att i framtiden bli ännu viktigare och en stödform som allt fler gårdar kommer att få.

Genom att delta i hälsovården och dess uppföljningssystem kan produktionsgårdarna lättare uppfylla också det krav på kedjeinformation som förutsätts enligt primärproduktionsförordningen (134/2006). Enligt den ska producenten, innan han skickar djuren till slakteriet, inlämna uppgifter om bland annat läkemedelsbehandling och sjukdomar hos djuren som kan påverka livsmedelssäkerheten. Största delen av slakterierna förutsätter att anmälan görs via det elektroniska uppföljningssystemet (Sikava eller Naseva).

Enligt Nasevas villkor ska veterinären avlägga ett hälsovårdsbesök på en nötgård minst en gång om året. Inom ramen för Sikava ska minst fyra hälsovårdsbesök om året avläggas på gårdar med gris- eller integrerad produktion. Vid ett av dessa besök uppdateras hälsovårdsplanen. På gårdar med slaktsvin avläggs minst ett hälsovårdsbesök per uppfödningssomgång eller fyra hälsovårdsbesök om året, om svinstallet har omgångsuppfödning i skilda avdelningar.

Vid hälsovårdsbesöken lägger veterinären märke till förhållandena och hälsotillståndet. Man går också igenom de viktigaste rutinerna för djurens skötsel och de punkter som är kritiska ur produktionssynpunkt. Vid hälsovårdsbesöken ser man över hur hälsovårdsprogrammet genomförts, gårdens läkemedelsbokföring och journalen över orsakerna till utmönstring av djur och sjukfrekvens. Dessutom granskas produktionsenhetens åtgärder för skydd mot smittosamma djursjukdomar.

Tillgången till djurhälsovård är ofta avgörande med tanke på husdjursgårdens inkomstbildning, redan på grund av produktpriserna och lantbruksstöden. Den viktigaste orsaken till efterfrågan på hälsovårdstjänster är ändå att producenten vill anlita en veterinär som är insatt i hälsovård som specialist inför olika avgöranden i besättningen. Målsättningen för gården är ett bättre ekonomiskt resultat genom bättre hälsa och välmående för djuren. Systemen Naseva och Sikava befinner sig i en stark utvecklingsfas i riktning mot hälsovård med tyngdpunkt på produktivitet.

Efterfrågan på hälsotjänster torde öka också på grund av vissa undantag av bestämmelserna för överlåtande av läkemedel. Förutom de gårdar som hör till Naseva och Sikava kan också fjäderfågårdar som producerar avelshöns och en del av uppfödningsgårdarna/hönsgårdarna i produktionsled ingå i hälsovårdsavtal och förbinda sig att ta emot två hälsovårdsbesök årligen.

9.2.2 Resursbehovet för hälsovårdsarbetet

Runt 90 procent av svingårdarna har redan i nästan i ett decennium hört till Sikava. Antalet nötkreaturgårdar inom Naseva har under de senaste åren fördubblats med ett eller två års intervaller och är nu klart över hälften av gårdarna. Den överskådliga utvecklingen och livsmedelsindustrins, producentorganisationernas och statsförvaltningens gemensamma mål tyder på att Naseva inom de närmaste åren kommer att omfatta nästan alla nötkreaturgårdar på samma sätt som Sikava nu omfattar nästan alla svingårdar. Samma veterinär utarbetar inte nödvändigtvis alltid både hälsovårdsplan och hälsovårdsavtal.

Både veterinärerna och jordbrukarna kommer under de närmaste åren att behöva flera dagars fortbildning i hälsovårdsfrågor, till exempel om uppföljningen av sjukdomar på besättningsnivå och utvärderingen av djurens välbefinnande. Veterinärerna ska reservera en del av sin arbetstid för deltagande i kompletterande utbildning, vilket är obligatoriskt enligt lagen om utövning av veterinäryrket. Dessutom kan det vara ändamålsenligt att en del av veterinärernas arbetstid reserveras för utbildning av djurägare och –skötare i området. I praktiken ordnas emellertid den största delen av den här typens utbildningar av centralorganisationer.

9.3 Akut veterinärhjälp

9.3.1 Innehållet i akut veterinärhjälp

Kommunen ska ordna med heldygnsjour för akut veterinärhjälp som behövs utanför tjänstetid för alla husdjur som permanent eller tillfälligt bor på området. I den akuta veterinärhjälpen ingår veterinärmedicinsk allmän undersökning av akut sjuka djur och minst vårdåtgärder av förstahjälpstyp. Som akut veterinärhjälp räknas bland annat behandling av kalvningsförflamning hos kor, konservativ behandling av kolik hos hästar, behandling av akuta inflammationer och smärttillstånd hos husdjur, sår som måste sys samt behandling av chock, förlösningshjälp och kirurgiska ingrepp som måste vidtas för att rädda ett djurs liv, till den del operationerna kan utföras med grundläggande veterinärutbildning i vanliga mottagningsutrymmen och djurstall utan specialinstrument. Kejsarsnitt ska kunna utföras på hundar, katter och idisslare, om inte operationspatienterna snabbt kan skickas för fortsatt vård till en tillräckligt nära belägen vårdplats.

Vid smådjurs benbrott ska en omedelbar immobilisation utföras. Avlivning av husdjur och vilda djur som hämtats till veterinärmottagningen på djurskyddsmässiga grunder ingår i den akuta veterinärhjälpen. Målsättningen för den akuta veterinärhjälpen är att den ska fungera som första hjälp, genom vilken man strävar efter att sköta fall som hotar djurets liv och välbefinnande samt att se till att patientens tillstånd inte oskäligt försämras i väntan på de tjänster som är tillgängliga under tjänstetid.

Den akuta veterinärhjälpen inom enhetens verksamhetsområde köps av utomstående aktör, Sjundeå veterinärer Ab, som ansvarar för kvaliteten och tillräckligheten av tjänsterna i enlighet med avtal som ingåtts med enheten.

9.3.2 Akut veterinärhjälp utanför tjänstetid

Kommunen ska ordna med jourtjänst utanför tjänstetid för akut veterinärhjälp i samarbete med andra kommuner inom ett jourområde som motsvarar en eller flera ekonomiska regioner eller ett eller flera landskap.

Med ekonomiska regioner avses de ekonomiska regioner som avses i regionutvecklingslagen (602/2002) och med landskap de landskap som avses i statsrådets förordning om landskapen (147/1999). Bildandet av jourområden som förutsätts av veterinärvårdslagen är obligatoriskt för kommunerna, och regionförvaltningsverken har en viktig roll i uppbyggnaden av nya jourområden. Målet bör vara att organisera jourtjänsten så att den omfattar ett område som är minst lika stort som ett landskap. Under övergångsperioden och i exceptionella förhållanden kan jourområdet motsvara en ekonomisk region. Verksamhetsområdet för Sydspetsens miljöhälsa motsvarar Raseborgs ekonomiska region. Antalet nyttodjursfall under jourtid är enligt veterinärerna så litet, att det inte är nödvändigt att separera smådjursjouren från nyttodjursjouren. Såsom tidigare nämnts, finns det i bruk en centraliserad kontakttjänst, där en praktiserande veterinär alltid svarar.

Dejoureringen utanför tjänstetid för sjukdomar som lätt sprider sig har organiserats av regionförvaltningsverket på riksomfattande nivå så att två länsveterinärer alltid dejourerar samtidigt – den ena i området Östra och Norra Finland och den andra i området Södra och Västra Finland. Uppgifter om den dejourerande länsveterinären finns tillgängliga på Livsmedelsverkets telefonsvarare 020 77 24340.

9.4 Mål för tjänsternas tillgänglighet och kvalitet

Samarbetskommunerna har definierat, att veterinärvård skall ordnas på en grundläggande nivå i förhållande till kraven, vilket är också utgångspunkten i lagstiftningen. Tjänsterna ordnas så, att de kompletterar det privata utbudet. Därmed är Sydspetsens miljöhälsas veterinärmedicinska mål är att producera akut vård dygnet runt för produktionsdjur, akut vård utanför tjänstetid för små djur samt grundläggande, icke brådskande veterinärvårdstjänster och hälsovård för produktionsdjur. Tider för icke brådskande hälsovårdsbesök och massarbetsbesök samt operationsingrepp på friska produktionsdjur ska utanför semesterperioder kunna bokas inom två veckor.

9.4.1 Tidsbeställning

Tidsbeställning till kommunala tjänster på Sydspetsens miljöhälsas område görs genom att kontakta veterinär. Kontaktuppgifterna finns bl.a. på enhetens hemsida och kan också erhållas från bl.a. Hangö stads telefonväxel.

9.5 Verksamhetspunkter

På Sydspetsens miljöhälsas område finns en egen kommunalveterinärmottagning i Ingå Västankvarn, som fungerar som stödpunkt för praktikerveterinärens arbete och används vid behov av tillsynsveterinären för t.ex. granskning av djur. Utrustningsnivån är grundläggande nivå. I budgeten finns medel för underhållning av basutrustning, men beslut om större anskaffningar fattas skilt. Raseborgs stad ansvarar för IT-utrustning och programvara i enlighet med separat avtal. Praktikerveterinären använder KliniQ-program som sin kunddatabas.

Jouren för små djur utanför tjänstetid och dygnet runt-jour för produktionsdjur sköts av Sjundeå veterinärer Ab åtminstone utgående från en mottagning i Tenala i Raseborg, även andra verksamhetspunkter inom området kan användas. Enligt skilt avtal kan kunderna också avtala att möta veterinären vid företagets mottagning i Sjundeå, vilket kan ligga närmare för t.ex. Ingåbor. Vid mottagningarna erbjuds grundläggande veterinärvård i kommunens regi. Vården kan enligt behov och kundens önskemål kompletteras med ytterligare tjänster, som inte ingår i de kommunala tjänsterna. Tjänsteleverantören är ansvarig för vårdens kvalitet och har en skyldighet att tillämpa kommunalveterinärtaxan för de kommunala tjänsterna. Sydspetsens miljöhälsonämnd har rätt att vid behov granska verksamheten. En omfattande rapportering skall möjliggöra uppföljning av tjänsterna som levereras.

Således är den grundläggande veterinärtjänsten tillgänglig inom rimlig tid ur användarnas synpunkt och på ett rimligt avstånd med tanke på de geografiska omständigheterna.

9.7 Tjänster utöver grundnivån

9.7.1 Specialveterinärtjänster

Inom samarbetsområdet för Sydspetsens miljöhälsa ordnas det inte med specialveterinärvårdstjänster.

9.7.2 Remissionsmöjligheter

Om hästar och smådjur som behöver krävande fortsatt vård, kan de remitteras vidare. Sydspetsens miljöhälsa har inte avtal med andra kliniker, men i praktiken kan veterinären alltid remittera en häst till Hyvinge hästsjukhus eller ett smådjur till Universitetets djursjukhus. Detta kräver i praktiken alltid en remiss.

9.7.3 Laboratorietjänster

Ägaren till privata prov får själv bestämma vilket laboratorium som anlitas. Analys av myndighetsprov utgörs vid ackrediterade laboratorier, som LuvyLab Ab laboratorium (t.ex. primärproduktionens vattenprov) och Livsmedelsverkets eget laboratorium. Vid provtagningen och skickandet av prov följs anvisningarna i lagstiftningen eller anvisningar från Livsmedelsverket eller det undersökande laboratoriet.

Vid skickande av smittofarligt material följs Livsmedelsverkets uppdaterade anvisningar till veterinärerna. Den veterinär som skickat proven granskar också resultaten när de anlämt och vidtar åtgärder vid behov samt informerar om resultaten enligt behov.

10 Utvärdering av planerna och verkställande av dem

Miljöhälsovårdens tillsynsplan, i vilken denna plan ingår, godkänns av Sydspetsens miljöhälsönämnd. Denna plan tas upp till behandling vid nämnden före den skickas till Regionförvaltningsverket i Södra Finland till kännedom.

Sydspetsens miljöhälsa utvärderar verkställandet av planen utgående från en utvärderingsrapport. Den godkända rapporten skickas till regionförvaltningsverket i enlighet med verkets tidtabell.

Regionförvaltningsverkets utvärdering av den kommunala tillsynsplanen och verkställandet av den används för att utveckla den lokala tillsynen och veterinärtjänsterna, för att garantera dess funktion samt vid uppgörandet av nya planer.

11 Kvalitetssystem

Sydspetsens miljöhälsa upprätthåller och kompletterar kvalitetssystemet som en del av rutinarbetet. Kvalitets- och beredskapssystemen ingår delvis i varandra. Helheten kompletteras av statliga instruktioner t.ex. gällande förhindrande av djursjukdomar.

11.1 Insamling av respons

Veterinärvårdstjänsternas tillgänglighet uppskattas på basis av inkommen respons. Möjlighet till responsgivande har ordnats bl.a. via enhetens hemsidor. Kundenkäter kan göras enligt möjlighet och behov. Tjänsteleverantören för kommunal akutvård handlägger sin egen respons och sammanställer det regelbundet till Sydspetsens miljöhälsa för uppföljning.

11.2 Behandling av klagomål

Hangö stad fungerar som anordnare av veterinärvårdstjänster och tillsyn samt som arbetsgivare inom Sydspetsens miljöhälsas verksamhetsområde. Hangö stads ansvarsförsäkringar har uppdaterats under det första verksamhetsåret 2011 så att de också täcker veterinärvårdsverksamheten, som staden inte tidigare har producerat. Ersättningssumman av den offentliga förvaltningens ansvarsförsäkring är 1 500 000 €.

Direktören för hälsoskyddet bedömer kundklagomål och ersättningskrav som hen fått ta del av och fattar beslut om eventuella fortsatta åtgärder efter att ha hört tjänsteinnehavaren. Producenten av kommunala akutvårdstjänster ansvarar för sitt arbete till kunden. Kundklagomål antecknas också på samma sätt som övrig respons. Vid behov eller då kravet är högt ber chefen om utlåtande från Veterinärmedicinska skadenämnden samt av eventuella andra sakägare innan beslut om fortsatta åtgärder eller ersättningar fattas. Information som behövs för att avgöra ärendet kan fås också från andra källor, t.ex. Livsmedelsverket, som övervakar veterinärernas rätt att utöva sitt yrke.

11.3 Utvecklingen av verksamheten

Vid utveckling av verksamheten beaktas kundrespons och eventuella klagomål samt tillsynsplanens utvärderingsrapport och eventuella resultat av regionförvaltningsverkets granskningar och revisioner. Dessa beaktas också då de nya tillsynsplanerna görs upp. Inkommen respons bokförs och det uppgörs ett årssammandrag, som används vid bedömning av verksamhetens utvecklingsbehov. Verkställandet av beslut om åtgärder och åtgärdstidtabeller uppföljs kontinuerligt.

12 Uppföljning och rapportering

Uppföljning och rapportering får en allt mer central betydelse i vårt datasamhälle. Även en omsorgsfullt utförd tillsyns betydelse och inflytande minskar om det förekommer brister i uppföljning och rapportering. På basis av de

inspektioner som EU:s kommission utförde i Finland 2009 har kommissionen uppmärksammat att ett problem i Finland är det ineffektiva slutförandet av myndighetsåtgärder.

12.1 Efterlevnaden av utfärdade bestämmelser och förbud

Det finns redan nu möjligheter att följa upp arbetsuppgifter och påminnelser om tidsfrister i enhetens Tervekuu-databas, vilket underlättar uppföljning av ärenden. Ytterligare utvecklingsbehov uppföljs inom ramen för enhetens normala verksamhet.

12.2 VASU-rapportering

Sydspetsens miljöhälsa rapporterar årligen om sin verksamhet till regionförvaltningsverket i enlighet med 'Anvisning till kommunen om rapporteringen av livsmedelstillsynen och tillsynen över djurens hälsa och välmående till regionförvaltningsmyndigheterna' (Livsmedelsverkets anvisning 11009).

12.3 Övriga rapporter och statistik som begärs av myndigheter

Till följd av veterinärernas tjänsteutövande skapas rapporter och statistik som används i förverkligandet, utvecklingen och utvärderingen av tillsynen. Sådana är bl.a.:

- djurskyddsinspektionsrapporter/beslut
- besök inom hälsogranskningsprogrammet
- sjukdomsmisstankar
- uppgifter om djurs hälsa och välmående, som kommunen fakturerar staten för
- övriga årsrapporter m.m. som begärs av myndigheterna
- hälsogranskningsplaners anslutningsdokument
- åtgärder som vidtagits för att bemästra sjukdomar som ska bekämpas

Tjänstemännen ansvarar själva för att uppgifter skickas i tid till den behöriga myndigheten. Inom enheten flyttas uppgifterna så långt som möjligt inom datasystemen för att undvika manuell dataöverföring.

12.4 Statistikföring över användning av veterinärtjänster

Enligt det nationella programmet ska kommunerna, för att kunna uppskatta resursernas tillräcklighet, föra statistik över utnyttjandet av de veterinärtjänster kommunen anordnar. Ur statistiken bör, på årsnivå, framgå åtminstone antalet sjuk- och hälsovårdsbesök samt besök på smådjursmottagningarna under tjänstetid samt sjukbesök och besök på smådjursmottagningarna under jourtid. Statistiken ska tillfogas kommunens utvärdering av verkställandet av sin tillsynsplan och skickas årligen till regionförvaltningsverket. Patientmängderna rapporteras av både praktikerveterinären och tjänsteproducenten kvartalsvis under året och beaktas vid uppföljningen av verksamheten som görs till Sydspetsens miljöhälsönämnd åtminstone fyra ggr/a. Antal patienter och kostnaden/patient ingår som mätetal i enhetens budget och följs upp även inom budgetuppföljningen.

Bilaga I Faktorer att beakta i bedömningen av resursbehov

Typ av produktionsdjur	Antal gårdar
Får och getter	< 50
Hästar	Ca. 100
Fjäderfä	5
Vattenodling	1
Inhägnat vilt	2
Biodlingar	< 30
Övriga (kaniner m.m.)	<5
Uppskattat antal keldjur	11 000*
Hälsovårdsavtal	
Nötdjur	
Övriga	1 avtal
Besök hos veterinärvård ordnad av kommunen	
Produktionsdjur jour	240
Produktionsdjur icke brådskande	175
Smådjur jourtid	1520
OBLIGATORISK ZONOSTILLSYN OCH FRIVILLIG HÄLSÖÖVERVAKNING	
Salmonella	
Fjäderfä	5
Gårdar som levererar nötdjur för konstgjord befruktning	5
Gårdar som överlåter opastöriserad mjölk	Ca. 3
Övrigt	
Grisdjur som hålls ute i liten skala	2
BIPRODUKTER	
All djurhantering	Ca. 200 objekt
Tillsyn av åtel	1 ställe
TILLSYN AV DJURENS VÄLFÄRD	
Kennel	7
Stall	Ca. 100
Inhägnat vilt	1
Produktion av kött, ägg och avelsdjur	
Djurhem	5
Övriga (utställningar, cirkus etc.)	<10
Djurskyddsinspektioner med anledning av misstanke	70-100
TILLSYN AV DJURENS IDENTIFIERING OCH REGISTRERING	
	10 % av totalbehovet ovan
Traces-fall	5/a